

Santolina is een lage heester die zich op een originele manier aanpast aan de Nederlandse seizoenen. Gedurende de winter ligt de nadruk op het grijze loof. Passend in de sfeer van dat seizoen. In de zomer openen zich de vrolijke heldergele bloemen.

Tekst: Emiel van den Berg
Foto: www.visionspictures.com

Santolina behoort tot de Asteraceae, de composietenfamilie ofwel de familie van samengesteldbloemigen. Dat laatste komt duidelijk tot uiting in de samengestelde bloemhoofdjes. De Asteraceae is een grote en bekende familie van plantengeslachten waartoe vooral veel vaste planten behoren. Bekende voorbeelden daarvan zijn onder andere Heelenium, Kalimerus en uiteraard Aster. Bij de heesterachtige gewassen zijn naast Santolina onder andere Artemisia en Olearia bekende vertegenwoordigers. Van de geslachtsnaam Santolina is de herkomst niet echt zeker. Sommigen brengen de naam in verband met het Latijnse woord sanctus (in het Spaans is dat santo) waarmee meteen de Nederlandse naam Heiligenbloem is verklaard. Anderen denken dat de naam een verwijzing is naar een volkstam uit de Oudheid, de Santonen, die woonden in het gebied waar Santolina van oorsprong veel voorkwam. Dit gebied staat tegenwoordig bekend als Saintonges en is gelegen tussen de Franse plaatsen Rochefort en Saintes. Het geslacht Santolina telt circa 10 verschillende soorten. Gemeenschappelijke eigenschap is dat het allemaal aromatische halfheesters zijn. De meeste groeien van nature in de landen rond de Middellandse Zee. Voor het Nederlandse klimaat zijn slechts twee soorten voldoende winterhard.

FRANJES

Santolina heeft verspreid staand en zeer fijn loof waarvan de afzonderlijke blaadjes vaak veerachtig zijn ingesneden. Een enkel blad lijkt daarom vaak opgebouwd uit een hele reeks, netjes gerangschikte franjes. Alle soorten zijn wintergroen maar strenge vorst kan het loof aanzienlijk beschadigen. Bij de bloem van Santolina is de lange bloemstengel opvallend én de samenpersing van de vele buisvormige kleine bloemen tot het zogenaamde bloemhoofd. De krans van lintbloemen zoals die te zien is bij bijvoorbeeld het madeliefje ontbreekt bij Santolina. Bij Santolina draait alles

Santolina chamaecyparissus 'Edward Bowles'

Santolina, geel in zomer en grijs in winter

om het bloemhoofd. Qua habitus is Santolina te vergelijken met lavendel – de Engelsen spreken over Lavender Cotton – en de plant is daarom vaker bij de vaste planten dan bij de heesters te vinden. De voor Nederland bekendste Santolina is *S. chamaecyparissus*. De soortnaam is opgebouwd uit het Griekse chamai, dat laag betekent en kyparissos, wat de gelijkenis met de cipres aangeeft. De bladeren staan dicht opeen en zijn tot 4 cm lang. Het blad is zo fijn ingesneden dat het doet denken aan het loof van de cipres. Vandaar de eveneens voorkomende Nederlandse naam cipressekruid. *S. chamaecyparissus* is een sterk vertakkende en daardoor compacte plant die tot hooguit 50 cm hoogte groeit. Opvallend, en duidelijk veel sterker van kleur dan bij de cipres, is het grijze loof. Die gloed wordt veroorzaakt door een wit viltige beharing op zowel het blad als de jonge twijgen. De oude naam van deze Santolina is niet voor niets *S. incana* dat letterlijk grijs betekent. De soort is van oorsprong inheems in Zuid-Europa, van de Pyreneeën en Noord-Italië tot in Zwitserland. Daar groeit de plant op zonnige en droge standplaatsen. In tuinen rond de Middellandse zee wordt de heester geregeld voor lage hagen gebruikt. Snoei wordt

goed verdragen maar kan het uitblijven van bloei tot gevolg hebben. Al in de 16de eeuw was de plant in cultuur. Vooral het sterk kruidig geurende loof speelt daarbij een belangrijke rol. Dat loof gebruikte men vroeger als strooisel over de vloer. Behalve aangenaam geurend zou het ook insecten afweren. Vanwege die laatste eigenschap lag het ook vaak in kledingkasten om motten weg te houden. Vroeger gebruikte men de bloemen ook als grondstof voor een middel tegen ingewandswormen maar tegenwoordig spelen die bloemen in de homeopathie nauwelijks meer een rol.

ROZEMARIJN

Behalve de soort zijn er nog een aantal fraaie cultivars. 'Lambrook Silver' is een niet bloeiende variëteit die vooral gewaardeerd wordt om het grijze loof. Omdat bloemen ontbreken, kan er meerdere keren per jaar worden gesnoeid. 'Lemon Queen' is eveneens compact maar bloeit lichtgeel. 'Edward Bowles' is een wat forsere groeier met grijsgroen loof en beige bloemen. *S. rosmarinifolia* is een soort met blad dat lijkt op dat van rozemarijn. De bladkleur is groen tot grijsgroen en de bloemkleur heldergeel.